

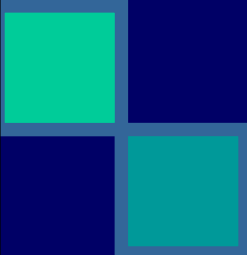

Platební systémy

Předmět Platební styk, Jaro 2008

*Mgr. Bc. Libor Kyncl
Právnická fakulta Masarykovy
univerzity*

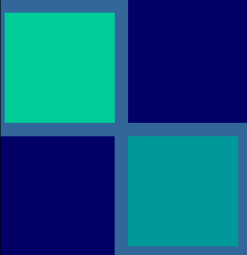

Základní body prezentace I

-
- **Prameny právní úpravy**
 - **Platební systémy z hlediska neprávniho**
 - **Platební systémy z hlediska práva ČR**
 - **Platební systémy z hlediska mezinárodního práva**
 - **Typy platebních systémů**
-

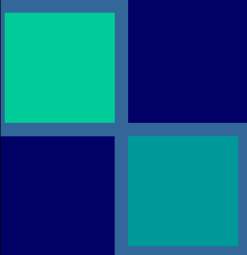

Základní body prezentace II

-
- Provozovatel systému
 - Účastníci systému
 - Pravidla systému
 - Příkaz
 - Oznamovací povinnost provozovatele
 - Oznamovací povinnost účastníků
-

Základní body prezentace III

-
- Oznamovací povinnost ČNB
 - Licence k provozování PS
 - Dohled nad systémy
 - Opatření k nápravě
 - CERTIS
-

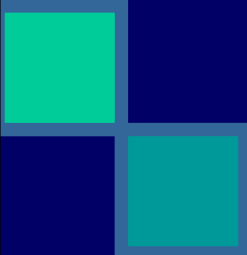

Prameny právní úpravy I

- ASPI - sousloví „platební systém“ v různých pádech a číslech obsahuje k 16. 11. 2006:
 - - 27 účinných zákonů ve Sbírce zákonů ČR
 - - 2 účinné předpisy ve Sbírce mezinárodních smluv ČR
-

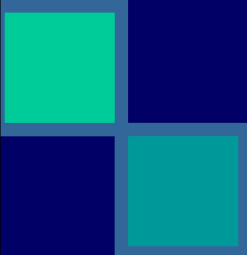

Prameny právní úpravy II

-
- Vnitrostátní právo x Mezinárodní právo
 - Zákon č. 124/2002 Sb., o platebním styku (dále jen ZPS) – hmotné i procesní právo
 - Zákon o podnikání na kapitálovém trhu
 - Zákon o finančních konglomerátech
 - Zákon o finančním arbitrovi
 - Zákon o bankách, zákon o ČNB
 - Zákon o spořitelních a úvěrových družstvech
-

Prameny právní úpravy III

-
- 80/2002 Sb. m. s. - Dohoda mezi vládou ČR a vládou Chorvatské republiky o vyrovnání vzájemných pohledávek a závazků v clearingovém platebním systému
 - 62/2003 Sb. m. s. - Finanční memorandum k národnímu programu Phare 2002 pro ČR
-

Platební systémy z hlediska neprávního I

- Odlišné pojetí od platebních systémů z hlediska právního = širší pojetí.
 - Z hlediska teorie systémů.
 - Z hlediska informatiky (data, vývoj...).
 - Z hlediska ekonomického.
-

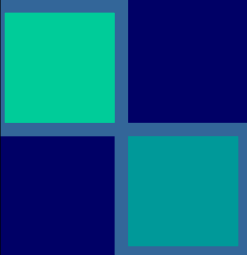

Platební systémy z hlediska neprávního II

- Platební systémy z hlediska ekonomického – širší pojem než z hlediska právního (!!!), zahrnují:
 - - platební systémy z hlediska právního
 - - elektronické platební prostředky
 - - mikroplatební systémy
 - - mezibankovní telekomunikační systémy (SWIFT)
 - - dokumentární platební prostředky
 - - platby v hotovosti
 - - ostatní platební prostředky (karta v menze)
 - = tj. jakýkoli způsob předávání peněžních prostředků
-

Mikroplatební systémy

-
- - v ČR nepatří mezi platební systémy z hlediska právního
 - - jsou platebními systémy z hlediska ekonomického
 - - příklady: Monetka, Seznam Peněženka, PayPal
-

Platební systémy z hlediska právního I

- = Mezibankovní platební systémy zajišťující převody peněžních prostředků mezi bankovními účty bank a dalších institucí poskytujících finanční služby.
 - = Také nazývány platební systémy pro velké hodnoty (large-value payment systems).
-

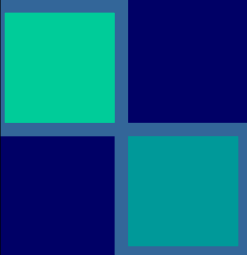

Platební systémy z hlediska právního II

- Z hlediska právního v ČR jediný platební systém – CERTIS (Czech Express Real Time Interbank Gross Settlement system).
 - Přesto postavení platebních systémů upraveno obecně.
 - ČR obdobně jako Rakousko má přísnější úpravu platebních systémů x Německo, Finsko.
 - Celkem v EU a EHS 66 platebních systémů.
 - České subjekty v rámci zahraničních platebních systémů.
-

Výhody platebních systémů

-
- - rychlost provádění mezibankovních plateb
 - - zabezpečení
 - - velké počty a objemy převodů
 - - spojuje mnoho bank a dalších finančních institucí přímým spojením
-

Platební systémy z hlediska mezinárodního práva I

- **Právo Evropské unie:**
 - *Dána přímá aplikovatelnost:*
 - - nařízení ES/2560/2001 o přeshraničních platbách v eurech
 - - nařízení ES/1781/2006 o informacích o plátcích doprovázejících převody peněžních prostředků
 - *Není dána přímá aplikovatelnost:*
 - - směrnice ES/64/2007 o platebních službách na vnitřním trhu
 - - směrnice ES/26/98 o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry
 - - směrnice ES/5/97 o přeshraničních převodech – nebude účinná od 1. 11. 2009 (zrušena ES/64/2007)
-

Platební systémy z hlediska mezinárodního práva II

- mezinárodní smlouvy - konkrétní dohody o vyrovnání závazků mezi státy v platebních systémech
 - interní pokyny Evropské centrální banky – forma obecných zásad – není právní předpis
-

Typy platebních systémů

- Rozlišují se podle způsobu vypořádání vzájemných pohledávek:
- 1. Real time gross settlement – CERTIS, TARGET - každý příkaz zpracován zvlášť, musí být kryt peněžními prostředky na účtu převádějící instituce
- 2. Netting – ECS EURO1 – platby zpracovávají v rámci celého dne, tzv. saldování – převádějí se pouze rozdíly mezi vzájemnými platbami
- 3. Management front – operátor určuje prioritu ve frontě příkazů
- 4. Intraday credit – vnitrodenní úvěr od provozovatele zajištěný zástavou

Provozovatel platebního systému I

- akciová společnost (výjimka ČNB u CERTISu)
 - splacený základní kapitál nejméně 500.000.000,- Kč
 - obvykle banka, ale může být i jiná osoba
 - majetek ke splacení z. k. nezávadný a průhledný původ
 - Provozovatel je zároveň účastníkem svého systému
-

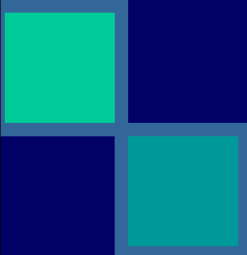

Provozovatel platebního systému II

- musí splňovat technické a organizační předpoklady pro výkon činnosti systému (+ funkční řídicí a kontrolní mechanismy, systém řízení rizik)
 - = institucionální investor na kapitálovém trhu
-

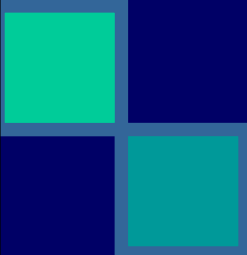

Účastníci systému

-
- taxativně vyjmenováni v § 24 odst. 1 a 2
 - musí podepsat písemnou smlouvu o účasti na platebním systému
 - + banky a pobočky zahraničních bank, osoby oprávněné přijímat vklady od veřejnosti a poskytovat úvěry
 - + osoby poskytující investiční služby
 - + osoby veřejného práva
-

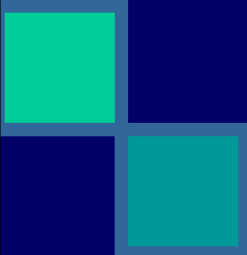

Pravidla systému

-
- nedílná součást smlouvy o platebním systému
 - Kdo je provozovatelem systému?
 - Kdo může být účastníkem?
 - práva a povinnosti účastníků systému
 - zajištění likvidity (dostatek peněžních prostředků)
 - měnu / měny
 - okamžik přijetí příkazu systémem
 - způsob vypořádání vzájemných pohledávek
-

Příkaz v platebním systému

-
- § 26 ZPS, subsidiárně § 4 ZPS
 - = pokyn účastníka systému, aby prostřednictvím systému byly převedeny peněžní prostředky ve prospěch příjemce
 - zaúčtování příkazu v souladu s pravidly
 - Bezpodmínečný! (rozdíl oproti obecnému příkazu, který může mít podmínku)
 - Neodvolatelný!
 - obvykle podáván technickými prostředky (pomocí informačních technologií)
-

Oznamovací povinnost provozovatele I

- § 28 ZPS
 - oznamuje ČNB písemně bez zbytečného odkladu:
 - - změna názvu, sídla, místa podnikání kteréhokoli z účastníků systému
 - - snížení počtu účastníků systému
-

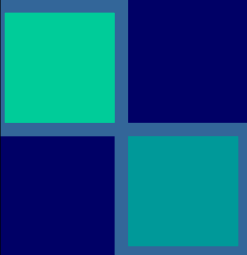

Oznamovací povinnost provozovatele II

- Žádost o předchozí souhlas u některých změn:
 - - změna účastníků systému, pokud to není snížení počtu účastníků
 - - změna smlouvy o systému nebo pravidel
 - Poskytování informací osobám, které prokážou právní zájem (Policie, státní zastupitelství, soud, správní orgány)
-

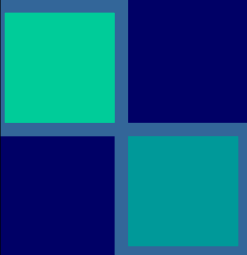

Oznamovací povinnost ČNB I

-
- Vede:
 - - seznamy platebních systémů provozovaných v ČR
 - - seznamy platebních systémů provozovaných v ostatních zemích Evropské unie a Evropského hospodářského společenství
 - - seznamy účastníků platebních systémů v ČR
 - - seznamy českých účastníků zahraničních platebních systémů
-

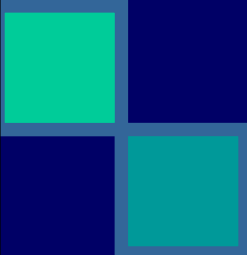

Oznamovací povinnost ČNB II

-
- zveřejňuje je, i na internetu
 - poskytuje je:
 - - krajským a vrchním soudům
 - - Nejvyššímu soudu ČR
 - - Komisi Evropských společenství
 - - orgánům ostatních států EU a EHS
-

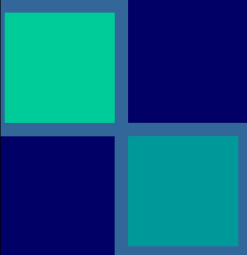

Licence k provozování PS

-
- uděluje na žádost ČNB
 - na dobu neurčitou
 - nepřevoditelná
 - nepřechází na právního nástupce
 - další náležitosti stanovuje ČNB vyhláškou
 - lze stanovit podmínky pro provozování
-

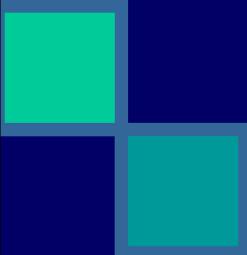

Dohled nad platebními systémy

-
- provádí ČNB (také ECB a jiné centrální banky)
 - provozovatel a účastníci musí orgánům dohledu poskytnout požadované informace a potřebnou součinnost
 - jedna ze složek dohledu nad finančním trhem a jeho částí peněžním trhem
-

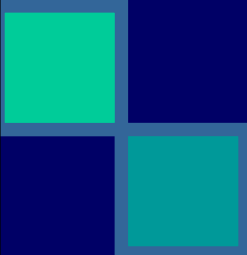

Opatření k nápravě I

-
- ukládá ČNB
 - zjednání nápravy ve stanovené lhůtě
 - pozastavení výkonu činností do sjednání nápravy
 - nařízení mimořádného auditu systému nebo účastníků na náklady provozovatele
-

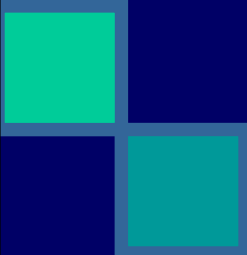

Opatření k nápravě II

-
- nařízení vyloučení některých účastníků ze systému
 - pokuta až do výše 100.000.000,- Kč
 - odejmutí licence
 - výjimka: pro udělování opatření k nápravě se nepoužije správní řád – tj. není správní řízení, v ostatních případech ano
-

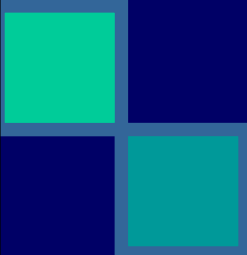

CERTIS

-
- = Czech Express Real Time Interbank Gross Settlement system
 - jediný platební systém v současnosti v provozu v ČR
 - platební styk mezi bankami v ČR
 - provozovatel ČNB
 - používá způsob vyrovnání pohledávek Real Time Gross Settlement
-

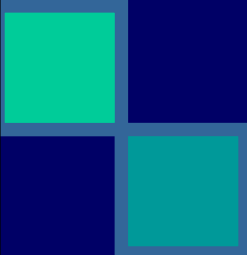

Shrnutí na závěr

-
- Platební systémy = systémy, které zajišťují převody peněžních prostředků
 - Příště: platební styk mezi bankami (CERTIS, ...)
-

Děkuji vám za pozornost

-
- Dotazy?
 - -> Mgr. Bc. Libor Kyncl
 - -> libor.kyncl@law.muni.cz
 - -> IS MU
-